

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 14.

Lýsingarprísar fyri þettireglu: 30 øyr. á forðduni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 3. apríl 1934.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsríð — Porto. Blaðið verður bílagt á postlúsum, brennsavnarstöðum og skrivstovuni. Telf. 113.

8. árg.

Framtíðin?

Tað tykist nú, sum at tað niðri í Danmark fer at vakna ein kensla av, at vit Føroyingar eru til, og eins og aðrir danskir statsborgarar hava „krav“ uppá, ella í hvussu er brúk fyri, at teim verður rætt ein hond, tá illa veit við.

Har niðri sunnan hav er tað jú so, at staturin — tað stóra samfelagið — millum annað hevur tað mál, at rætta sína hjálpanði hond til tey, sum neyðstødd eru. Og tað er góður socialur andi, ið hevur skapað ta lóg, sum tryggjar tey gomlu, sjúku, vanforu, stult sagt øll tey, sum nýta trygging. Væl vita vit tað, at henda trygging: ellis-, sjúkra- og vanforishjálpi, ikki gevur nakkað harramannslív, men hon ger tey tó for fyrri at liva, og sum hjálpin er har, eitt nokulunda menniskjanslív. —

Já, socialismen við sínum háðaða líkheits- og bróðurkærleikmerki hevur tó sett sær síni spor! Og hon vil seta tey fleiri og djúpari, um hon fær „lív og heilsu“. Socialisman í Danmark hevur so fá ár eitt á baki, og enn ferri ár hevur hon fingið loyvi til at arbeiða við nakrari megi; men tann dagur kemur, tá hon fær ræðið har, og so vil tað sýna seg, at hon ikki hevur slept sínum „idealum“, men vil for tey fara til sigur.

At socialismen motir stóra mólstøðu hjá øllum afturhalds-, øllum konservativum flokkum, er sjálvsagt, tað kann ikki vera ódrýsi, tí soleiðis er nú einferð vordíð her í verðini. At hon eisini motir mólstøðu hjá teimum, sum ikki tola at bíða, skulu vit heldur ikki finnst at, tí vit menniskju eru ójovn av lindi; og nógv av okkum eru so vorðin, at vit eru ótolin, vit vilja siggja úrslitið alt fyrri eitt, og soleiðis kemur til mismun fram ein flokkur sum kommunistarnir. Teir eru framfarsnir, ótolnir og hava hug til at nýta harðskap; og avnoktast kann tað ikki, at samfelagini eru so skikkaði, eru so órættvísi skipaði teir, at vit ikki undrast á, um tey, sum bert kenna lívið sum eina kúgan í armóð, í trúeladómi, meðan tey samstundis siggja tað ófatandi ríkidómi á hinari síðuni, verða ótolin. Tey siggja ein part av menniskjum, skapaði sum tey sjálvi, við somu rættindum sum tey til at liva her á jorð, ikki stórra, ikki betri enn tey sjálvi, siggja tey liva eitt lív í yvirflóð og øllum tí góða, sum kann fást fyrri pengar, eitt lív í tí strálandi ljósi — meðan tey sjálvi liva í skugganum, nei í myrkrinum. Tann

misjavni, sum er, og sum eitt ort samfelag ígjøgnum langar tíðir hevur skapað, hann er so stórir, at vit her ikki hava evni til at fata hann, og hann skapar og hevur skapað kommunismu, anarkismu, nihilismu og hvat tað all eitur.

Teir halda, at socialismen og hennara menn hava sviðið sína fortíð, síni idealir, tí hon fer hóvliga, spakuliga fram — „fram kemur hann, ið hóvliga fer“. — Socialisman, socialdemokratinn hevur valt tann vegin at laka framstigiini fet fyrri fet og ongan tíð leypa upp á bæði bein. — Og betri er at vinna eitt fet fram og verða standandi, til tíð er at vinna næsta, enn at herja á og vinna langt fram — kosta hvat ið kosta vil — og so missa allt avstað aftur. So vorið hevur altíð verið, soleiðis sigur soðan okkum frá.

Hin danski staturin, stóra samfelagið, syrgir fyrri teimum av sínum børnum, sum hava tað fyrri neyðini, og vit sögdu íðini, at tað sá út, sum um teir vóru farnir at verða varir við, at vit eru til og eisini kundu haft fyrri neyðini eina botandi hond. — Tað sigst í blóðunum — boðini eru, hugsa vit, frá fólkalingsmanninum — at stýrið har niðri vil fáa at vita, hvussu nógv fólk liggur heima í ár vegna tað, at ov fá skip eru til tað nógv fólk. Hesi boð — send frá fiskimannafelaginum — hava staðið í øllum blóðunum her, so neyðugt er ikki at endurnýggja ley her. Her man vera ætlan at gera nakkað fyrri at fáa hesum fólk arbeiði, men hvat ætlanin er, stendur einki um. —

Tá danski staturin gongur við til at fáa eina havn afturat í Grønlandi til nýtslu hjá føroyskum fiskimonnum, so er tað líkasam, at tað litta gløppið, sum kom tá Føroyingar fógu „Foringahavnina“, er við at verða stórri — og hetta er tekin uppá, at einferð dettur múrurinn niður.

Kommisjónin, sum forsetisráðharrin hevur sent boð um skal setast til at ráðgera um okkara framtíðar víðurskipti — væl mest fjöggarlaga — er eisini eitt tekin uppá, at ljós er í nánd. Eitt er heilt og aldeilis avgjort, og tað er, at skilið vit nú liva í, er ómøguligt at hava gandið longur. — Vit mugu koma á eina fjöggarlaga stóðu, sum er nýtilig fyrri allar partar, og okkara stóða til Danmark má geckast klár og greið; og hon má verða av tí art, at báðir partar í tí komandi tíð kunnu standa sum frír menn hvør yvir fyrri øðrum. — Kunnu teir

ikkí koma til tað, má onnur leið finnast, hvør hon verður og hvussu hon kemur at liggja — harum kann talast seinni, um kansur verður til tað. —

Hjá hesum monnum, sum sigast at skulla fara, ræður so um at arbeiða sum rættir menn, ið fyrst av øllum vita hvat tenir feirra landi best. Teir mugu vera fyrrvarnir, vera „diplomatar“ á ein vissan hátt — og teir skulu duga eitt, og tað er altíð at „stinga fingurin í jorðina og texja, hvat teir eru“.

Fara teir, so ynskja vit, at teir tó mugu læra at skikka sær sum menn og ikki t. d. sum fornermaðir smádreingir, hvat vit Føroyingar hava so ræðuligt lindi til.

Hvør hevur rætt?

Um veturin 1932 ferðaðist eg eitt bíl um landið saman við teim hórur A. Samuelsen, fólkalingsmanni, og J. Kallsoy, lótingsmanni. Har hoyrdi eg mangt og margt. Millum annað spurdi Samuelsen Kallsoy, hvussu tað bar til, at hann nú hevði so nógv ímóti socialisminum, tá ið hann í 1929 kundi vera stillari hjá hr. S. P. úr Konoy.

Harra Kallsoy svaraði bráðluga, at hr. S. P. úr Konoy aldri hevði verið socialistur. Nú hevur pípan eitt annað ljóð — væl at merkja ikki pípa Kallsoy; men í „Tingakrossi“ nr. 11 lesa vit grein undir yvirskriftini „Makigirnd“, sum greiðir frá „dikatur“ harraveldi o. s. fr., enn tá orðið völd er haft á máli í hesi grein.

Har verður m.a. sagt frá einum tilbúðri víðvikjandi Skipanesi. „Krossurin“ sigur frá, at 3 ella 4 privatmenn í Gotu hava lagt Skipanes undir seg. — Men ímillum hesar harrar eru menn sum hava sitið í Gotu sóknarstýri o. s. fr. Seinni skrivur blaðið: „Millum hesar 3 ella 4 er ein framstandandi javnaðurmaður, fyrrverandi tóktaður umboðsmaður.“

At hesin maður er harra lærari S. P. úr Konoy í Gotu er einki at dylja yvir. Um hr. Konoy sigur „Tingakrossur“: „Hann skuldi tó átt sociala hugsanarstíð sum nakar“. Hvorja hugsan harra Konoy nú hevur ella ikki hevur, fari eg ikki at tjakast við „Krossin“ um; tí „eingin kennir mannin longur enn til tannin“, sögdu tey gomlu, men tað var tann tíð, tá harra Konoy offraði seg fyrri tann minna mannin her á landi. Um harra Konoy nú er vorðin troystur av at lyfta fólk ið upp eftir, veit eg ikki; men troystandi man tað vera fyrri ein mann ferð eftir ferð at lyfta

undir fjøldina. Er Konoy troystur nú, so er tað harmuligt, men tað er fatuligt. Hann er einki annað enn eitt menniskja.

Um hetta vil eg ikki røða meira; men eg vil enda við at spyrja harra Kallsoy, um tað er rætt, at hr. S. P. úr Konoy er ein framstandandi javnaðurmaður, sum „Krossurin“ sigur at vera „fyrirverandi tilætlaður umboðsmaður“. Hr. Kallsoy var ein stillari harsara, so hann man óivað vita greiði á hesum.

J. H. Danbjørg.

„Kunnleiki“ gevu meg!

Et Folk paa 350 Millioner Mennesker, der aldrig faa nok at spise, vil nu styre sig selv ...

Hjemvendt fra Indien efter 30 Aars Ophold.

En interessant Personlighed Professor, Dr. theol. L. P. Larsen, der har været i Indien i en. 30 Aar, opholder sig i disse Dage i Danmark. Professor L. P. Larsen, der er 72 Aar gammel, er kommet hjem til Danmark for at blive her, og er for Tiden paa en Foredragsturné rundt omkring i Landet. Han blev i sin Tid udsendt til Indien af „Det danske Missionsselskab“, men forlod det kort efter igen paa Grund af sine mere fristende Anskuelser. I 1911 blev han Forstander for The United Theological College i Sydindien, i 1918 udnævntes han til „Eresdoktor ved Universitetet i Lund.“

De Foredrag, Professoren nu holder ved Moderne her i Landet, drejer sig bl. a. om Emner som „Kristendommen i Indien“ og „Gandhis Indflydelse i Indien“ — specielt med Henblik paa, hvad der er at lære af denne store indiske Fører og hans Indsats for det indiske Millionfolk.

„Demokraten“ har haft en Samtale med Professor Larsen, der fortalte lidt om sit Syn paa de sociale og politiske Forhold i Indien.

Indien kan ikke naa længere frem uden Selvstyre.

— Er Gandhis Indflydelse i det store indiske Folk stadig lige usvækket? spørger vi Professorens.

— Der er ingen Tvivl om, lyder Svaret, at Gandhis Magt rent dogpolitisk er paa Vej ned ad Bakke. Han gav Løfter om Frihed og Selvstyre, som det hungrede indiske Folk ikke fandt indfriet. Men Gandhi har sat ind paa det store og dybe Problem: Kastespørgsmaalet. Han har lige siden i Fjor samlet sine Kræfter om dette ene Spørgsmaal — de kasteloses Rejsning. Forfatningskampen som saadan, den rent ydre politiske, fores nu af en linder, der hedder Jawaharlal

Nehru, en Søn af den afdøde og tidligere saa indflydelsesrige Pandit Nehru. Det er Gandhis Opfattelse at de kasteløse trænger mere til Hjælp og kulturel Højnelse end nogen andre, og han har utvivlsomt været skuffet over, at de højere Kaster ikke viste sig saa villige til at støtte disse Bestræbelser, som han havde ønsket. Han har fundet dem altfor lukne i dette Spørgsmaal. Gandhi vil have de kasteløse med i Rejsningen. Han mener ikke, at de politiske og sociale Spørgsmaal kan løses, saa længe Kastespørgsmaalet ikke er løst ...

— Tror Professoren, at Gandhi kan løse det Problem?

— Jeg sagde, at Gandhis Magt i det rent politiske sikkert i Ojeblikket er svækket i Forhold til tidligere, men denne Folkeførers Indflydelse i det indiske Folk er umadelig. Hans Styrke er her meget langt fra svækket. Saa længe, siger Gandhi, der findes 40 Millioner Mennesker, som ikke faar Lov at drikke Vand i samme Ojeblik der er Mangel paa Vand — 40 Millioner uden blot denne Rettighed — saalænge bliver det ikke til noget ... Det er et kulturelt Arbejde, Gandhi har taget op, af fantastiske Dimensioner. Selvstyre vil næsten alle Indere have, men der er megen Uenighed om, hvorvidt det kan opnaas uden Englands fuldstændige Udtrædelse af Indien eller ved langsom Udvikling.

— Gandhi vil Evolutionens Vej?

— Ja, han mener, at kan Indiens Selvstyre opnaas ved fredelig Forstaaelse mellem England og Inderne, saa er det bedst men han tager stort Forbehold, naar han omtaler Udsigterne til, at det skal lykkes.

— Hvad er Professorens Indtryk?

— Jeg personlig vil altid mene, at Samarbejde er det rigtige, men Indien kan nu ikke naa længere frem uden Selvstyre ...

Afgjort Sympati for Indien imod Englands imperialistiske Interesser.

— Det hævdes ofte, at Inderne ikke kan styre sig selv — det er vel det engelske Imperium, der taler ...

— Helt at paastaa det, vilde vist være for stærkt sagt. Der er Englænderne, som af virkelig Overbevisning mener det, men der er næppe Tvivl om, at Ordene meget ofte skyldes det engelske Overherredømmes økonomiske Interesser.

— Tror Inderne selv, at de er i Stand til at styre eget Land og Race?

— Ja, Inderne mener, at de maa have Selvstyre — at de selv maa overlægge Ansvar og Ledelse, Englands og Indiens Interesser staar her stik imod hinanden — f. Eks. vedrørende et Spørgsmaal som Bomuldsindustrien.

— Hvilken Part har Professorens Sympati efter de mange Aars Arbejde i Indien?

— Indien afgjort. Indtil for 10 Aar siden stod de Kristne i Indien nærmest paa engelsk Side,